

DE STRIJD TEGEN DE ZEE BIJ DE IJSERMONDING

Men kan heden nog gemakkelijk zien waar de zee de grootste hoeveelheid zand aanbrengt sedert het ontstaan onzer duinen: daar vindt men hoge en brede duinenketens, zoals men ziet ten Westen van de IJzermondning.

Integendeel ten Oosten zijn de duinen veel lager en vormen geen brede groepen. Ook is het in dit gedeelte onzer kust dat de vernielend golven hevig is.

Ten Westen van de IJzermondning kan men ook zien dat men vroeger nooit geen verdedigingsdijken heeft moeten bouwen. Er was vroeger enkel één dijk tussen de IJser en Oostduinkerke; dit was de groene dijk. Maar die dijk heeft gebouwd geweest als verdedigingsdijk, maar wel als inpalmingsdijk, om schorren te winnen in de brede IJzermondning. Deze dijk, alsook de havendijk, langs de Westkant werden ten dele gebouwd door Gwijde van Dampierre in 1280, ten dele door zijn zoon, Jan van Namen en Jehan de Bailleul, tussen 1280 en 1311 (archieff van Nieupoort). Maar na het maken van deze dijk, vormden er zich zo menige duinenketens in de IJzermondning, dat men nooit de groene dijk heeft moeten onderhouden. Ook is hij heden geheel verdwenen.

Langs de oostzijde van de IJser is het anders gesteld. Wij zullen ons heden enkel bepalen bij de beschrijving van een gedeelte der kust dat op bijzondere wijze te lijden heeft, namelijk het gedeelte gelegen tussen de IJzermondning en Westende.

Wij hebben deze kust gedurende lange jaren menigmaal bezocht en door menige belangrijke merkpunten, op treffende wijze de afknagingskracht der golven kunnen bewijzen, namenlijk het nederstorten van menige villa's op het strand, villa's die wij vroeger betrekkelijk ver in de duinen gekend hebben. De vuurtoren van Nieupoort is insgelijks een belangrijk merkpunt. Menige topographische kaarten op grote schaal laten ons toe met zekerheid de afstanden van de merkpunten te meten en zo het naderen der bedreigende golven te volgen. Wij maakten er ook menige tekeningen die als dokumenten kunnen benuttigd worden.

Vóór ongeveer een veertigtal jaren was er een belangrijke duin langs het strand van Lombartsijde, genaamd de zwartenhil, dicht begroeid met duinplanten en gelegen ten Westen van de straat lopende van het dorp naar de zee; deze hil is sedert lange jaren geheel verdwenen. In 1928 stonden de duitse betonnen schuilplaatsen reeds op de boord der duinen. Sommigen zakten reeds naar beneden. In 1930 lagen ze allen op het strand. Menige villa's waren dan ook reeds ingestort en lagen verstrooid op het strand, zodanig dat op sommige plaatsen dit laatste bedekt was met bouwmaterialen. Van verre zag het er uit gelijk een rotsige kust. In oggst 1937, lagen sommige duitse abris reeds zover op het strand, dat ze op 28 meter van de duinen verwijderd waren; zeven jaar vroeger lagen ze nog aan de voet der duinen. Twee villa's lagen dan ook op het strand. Zij lagen in 1914 in de duinen op 70 m. van het strand.

Twee andere villa's stonden in de duinen bij de vuurtoren, op 35 m. van het strand in 1914. Ze lagen in puinen op het strand in 1938.

Tussen de brijken, pannen, tegels, enz. stond één der waterputten nog recht op het strand als een kolom van 3 m. hoog. In 1949 was deze waterput nog ten dele zichtbaar op het strand; van de waterput van de tweede villa, die in beton gemaakt was, waren er nog enige stukken zichtbaar. Deze waterput lag reeds plat op het strand in 1938.

Het uiteinde van de steenweg van Lombartsijde naar zee was dit zelfde jaar 1938, reeds zo afgevreten, dat er 105 m. verdwenen waren, sedert 1911, dus in 27 jaar.

Ten Oosten van deze steenweg stond er ditzelfde jaar, een grote en prachtige villa in de duinen, op 80 m. van het strand. In 1938 lag het gebouw reeds ten dele op het strand; een gedeelte stond nog boven op de duinen, bijna geheel ondermijnd.

Tusschen al het bouw materiaal bemerkte men menige stukken arduin voortkomende van de voorgevel.

De vuurtoren is ook een belangrijk merkpunt. In 1883 werd hij gebouwd op 190 m. van het strand, volgens plan van ingenieur DEMEY. In het jaar 1911 was de afstand tot het strand slechts 100 m. Vernield gedurende de oorlog van 1914-1918, werd de toren herbouwd, maar 30 m. verder in de duinen dan de vorige. Heden is de afstand nog 73 m. gemeten tot aan de kleine duinen van het strand. De hoogte dezer duinen is veel verminderd door verstuing, bij gebrek aan beplanting.

Dit alles bewijst dat dit gedeelte van de kust geweldig aangevallen wordt door de woeste golven. Zelf de staketsels die daar dicht bij staan, lijden veel bij elke slechte zee. Gedurende de storm die losbrak op 30 september 1911, werd het uiteinde van het westerstaketsel afgerukt op een lengte van 20 m. De palen waren afgekapd op 50 cm. boven de fondatiën. Dit alles werd verplaatst tot op 80 m. in westelijke richting en op 300 m. in de richting van het strand. Des anderdaags zag men dit stuk rechtstaande; de lantaarn brandde nog!

Sedert dien heeft men de bouw der staketsels gewijzigd. Vroeger waren de palen te dicht van elkaar geplaatst en nog met menige dwarspalen aan elkaar gewerkt, zodat de golven op een grote oppervlakte konden beuken. Nu laat men groter ruimte tussen de palen zodat de golven ertusschen kunnen spelen en hun grote kracht verliezen.

De reden waarom dit gedeelte onzer kust met zulke snelheid wordt afgevreten is toe te wijten aan de volgende oorzaken. Na het bouwen van de sluizen in de IJzer te Nieuwendamme bij Nieupoort, werden er nieuwe duinen gevormd in de monding van de rivier, gedurende de 13e en 14e eeuw, zowel aan de oostkant als aan de westkant; dit zijn onze jongste duinen. De kust werd sedert dien merklijk minder afgeknagd door de getijstromen in het Westen. Daar de oostkant niet te lijden had door die getijstromen konden de duinen zich hier veel verder zeewaars vormen zodat er een soort zandige kaap ontstond dicht bij de monding. Nog in 1860 strekte de kust, langs de oostzijde van de IJzer, zich 100 m. verder zeewaars dan langs de westzijde. De langzame maar gestadige bodemdaling laat dus toe aan de temgeestgolven, dit gedeelte der kust op geweldige wijze aan te vallen. Dit vooruit liggende complex van duinen zal dus nog veel te lijden hebben, zolang de kust niet bijna op een gelijke lijn ligt met deze gelegen ten Westen van de IJsermonding.

Voor wat de omgeving van de vuurtoren betreft, heeft men reeds enige verdedigingswerken uitgevoerd, namenlijk het planten van hagen met dode takken; ook werden enige golfbrekers of strandhoofden gebouwd. De duinen integendeel werden verwaarloosd, zodat de planten die ze beschermden, door de geweldige winden te niet gaan en het zand door verstuing, de duinen doet verdwijnen, voor dat ze door de golven vernietigd worden.

Tot nu toe is er geen gevaar voor de vuurtoren, maar het huis van de torenwachter is meer bedreigd, want het is enkel op 35 m. van het strand gelegen en de duinen zijn er nu reeds zeer laag. Vroeger integendeel en nog in 1949, was er daar een duinenketen langs het

strand waarvan de kruin zich ongeveer 8 m. boven de hoogwaterpeil bevond; door de verstuiving zijn deze duinen nu onbeduidende zandhopen geworden.

K. Loppens, Coxyde.

BRONNEN

Topographische kaarten van het kaarteninstituut van Brussel, 1860-1911 op 20.000e.

Kaarten van Nieupoort en omgeving door Ingenieur DEMEY, 1885 op 15.000e.

Kaart der belgische kust - Bestuur van Bruggen en Wegen - 1929 op 5000e.

Kaart van Nieupoort en Nieupoort-Baden, Stadsbestuur - 1950 op 20.000e.

Inlichtingen en tekeningen van de vuurtorenwachter L. Danneels.

Inlichtingen van wijlen Ingenieur Somerling van Nieupoort.

Onze persoonlijke waarnemingen langs de kust.

«'t Is voor 't gemak» zei Pier, en hij reed op zijn zwijn naar de kerk.

DE WESTHOEK

ZIJN LAND, ZIJN SCHOONHEID, ZIJN GROOTHEID, ZIJN TRAGIEK

Deze spreekbeurten van Roger De Cool uit Ieper, werden o.m. gehouden te Poperinge, De Panne, Veurne.... en waren gewijd aan Frans-Vlaanderen en onze Westhoek.

Na een algemeen beeld te hebben geschetst van het gebied tot aan de Somme, geschiedkundig goed verantwoord, verraste hij ons met prachtige kleurdia's van meesterwerken uit de kathedraal van St-Omaars.

Wij bezochten verder de puinen van Terwanen, Ariën aan de Leie, de schatten uit de musea van Belle, St-Winnoksbergen, St-Omaars, Rijsel enz. Het beeld van die kunstgewrochten was overweldigend, doch dreef deze spreekbeurt in een eenzijdige richting. Wij ontdekten echter niet de ziel, het ware gelaat van dat volk uit Frans-Vlaanderen, de landschappen, volkstypes, volksspelen, folklore, voormannen uit die schaar van kampers voor het behoud van taal en eigen aard, de geschiedenis van de ontvoogdingsstrijd, de eenvoudige dorpskerkjes, de lijnvisser, landbouwers, arbeiders, bedevaarders of een bandopname van een gesprek in het plaatselijk dialect, van een oud frans-vlaams lied.... van een toneelfragment...

Deze voordracht, met een vleugje rethoriek uit verre tijden, heeft ons toch heel wat bijgebracht.

B.B.